

HOW TERMINATED ROMANIA THE ALLIANCE WITH NAZI GERMANY**Marius-George Cojocaru, Assist. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța**

Abstract: România s-a implicat în al doilea Război mondial pentru eliberarea Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța, teritorii ocupate de Uniunea Sovietică în vara lui 1940. Din acest motiv și având în vedere relațiile economice și politice foarte bune dezvoltate cu Berlinul în timpul guvernului Antonescu, războiul a însemnat pentru România alianța cu Germania împotriva Uniunii Sovietice. După dezastrul de la Stalingrad, din februarie 1943, când o mare parte a trupelor române prinse în încercuire au fost nimicite sau făcute prizoniere, Antonescu a înțeles că războiul Germaniei este pierdut. Ca urmare a inițiat negocieri pentru o pace separată cu aliații anglo-americani, zădărnice de lovitura de stat de la 23 august 1944, urmată de ocupația sovietică și de semnarea Convenției de Armistițiu cu Națiunile Unite.

Romania was involved in World War II for liberation of Bessarabia, Northern Bukovina and the Hertza region, territories occupied by the Soviet Union in the summer of 1940. For this reason and given the good economic and political relations with Berlin developed during the Antonescu government, war meant for Romania alliance with Germany against the Soviet Union. After the disaster at Stalingrad in February 1943, when a large part of Romanian troops caught in the encirclement were destroyed or made prisoners, Antonescu is understood that Germany lost the war. Following initiated negotiations for a separate peace with the Anglo-American allies, thwarted by the coup of August 23, 1944, followed by Soviet occupation and the signing of the armistice with the Allies.

Keywords: negotiations, diplomacy, coup d'etat, soviet occupation, armistice.

Declanșat la 1 septembrie 1939, al doilea Război mondial a fost cea mai mare conflagrație pe care a cunoscut-o omenirea în istoria sa. A cuprins 61 de state cu o populație totală de aproximativ 1,7 miliarde de oameni, iar operațiunile militare efective s-au desfășurat pe teritoriul a 40 de țări¹. România a fost angrenată în acest război având ca obiectiv eliberarea Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța, motiv pentru care s-a alăturat Germaniei împotriva Uniunii Sovietice².

După dezastrul de la Stalingrad din februarie 1943 când o mare parte a trupelor române prinse în încercuire au nimicite sau făcute prizoniere, mareșalul Ion Antonescu înțeleșese că războiul Germaniei era pierdut³. Ca urmare a încercat ieșirea separată și pentru aceasta a inițiat negocieri pentru un armistițiu în vederea păcii cu aliații anglo-americani, ale căror garanții minime urmau să fie cuprinse în cadrul unui acord⁴.

Numirea lui Alexandru Cretzeanu ca ambasador la Ankara în toamna lui 1943 a intensificat comunicarea cu aliații, iar Barbu Știrbey, trimis la Cairo de către Antonescu, se alătura astfel acestui demers. Negocierile au fost dure, iar reprezentanții Marii Britanii, Lord Moyne, al Statelor Unite McVeagh și al Uniunii Sovietice, Novikov, cereau capitularea

¹ Ioan Scurtu (coord.), *România. Viața politică în documente – 1945*, București, Arhivele Statului din România, 1996, p. 29.

² Gheorghe Buzatu, *Românii în arhivele Americii*, Iași, Editura Moldova, 1992, p. 7.

³ Nicolae Băciu, *Agonia României. 1944-1948*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990, p. 24.

⁴ *Ibidem*, p. 25.

necondiționată a României. Misiunea lui Știrbey a fost demascată de agenția de presă Reuter, iar el obligat să oprească discuțiile și să plece la Ankara⁵.

Într-un mod neașteptat la Stockholm diplomați sovietici preluaseră inițiativa negocierilor de pace cu reprezentanții lui Antonescu și la sfârșitul lui decembrie 1943 ofereau condiții de pace mult mai bune decât cele de la Cairo. Este vorba despre discuții purtate între ambasadoarea Uniunii Sovietice, Alexandra Kolontay și ministrul plenipotențiar al României în Suedia, Frederic Nanu. Astfel, România purta negocieri pentru ieșirea separată din război pe două canale diplomatice, unul al lui Antonescu și celălalt al opoziției, unul cu anglo-americanii și sovieticii și celălalt numai cu Uniunea Sovietică.

La 8 aprilie 1944 sovieticii stabileau condițiile de armistițiu, comunicate după aprobarea partenerilor, prin Știrbey lui Iuliu Maniu la 12 aprilie. Alexandra Kolontay comunicase și ea prin Frederic Nanu condițiile: predarea trupelor române de pe frontul de răsărit, ruperea relațiilor României cu Germania și întoarcerea armelor împotriva acesteia, restabilirea frontierei sovieto-române din 1940. De asemenea România urma să ofere despăgubiri pentru daunele pe care le provocase în Uniunea Sovietică, să înapoieze prizonierii și să dea libertate de mișcare Armatei Roșii pe teritoriul românesc, punând totodată la dispoziția comandamentului sovietic infrastructura și mijloacele de comunicație române.

La schimb, obligațiile guvernului sovietic erau acelea de a declara nul dictatul de la Viena, de a nu se opune restituirii Transilvaniei și de a nu pretinde ca teritoriul României să fie ocupat de trupe sovietice⁶.

Condițiile enumerate mai sus erau cele ale discuțiilor din 13 aprilie 1944, propuse de sovietici după negocierile Kolontay-Nanu de la Stockholm și în urma mai multor discuții și sovieticii au acceptat să amelioreze solicitările renunțând la *capitularea necondiționată*. La Cairo nu se ameliorează din păcate nimic⁷.

La 15 mai 1944 Antonescu a respins condițiile, dar Nanu a continuat discuțiile cu sovieticii în capitala Suediei până în iunie. Opoziția a negociat și ea în continuare la Cairo, iar la 10 iunie accepta condițiile stabilite la Stockholm și respinse de conducătorul statului.

La 6 august 1944 Frederic Nanu îi comunica lui Mihai Antonescu că sovieticii erau dispuși să negocieze și cu guvernul român, dar numai cu recunoașterea anexării Basarabiei și Bucovinei de Nord la Uniunea Sovietică, sugerându-i să accepte formula unei capitulări fără condiții⁸. Guvernul nu a mai apucat să răspundă pentru că la 20 august 1944 Armata Roșie a declanșat o amplă ofensivă la capătul căreia frontul a fost rupt în sud și nord, iar Tighina, Cetatea Albă și Comrat, în sud și Călărași, Iași și Vaslui în nord au fost ocupate.

Linia frontului a fost menținută doar în centru, pe un teritoriu ce cuprindea Chișinău, Lăpușna, Tigheci, Huși, rezistența prelungindu-se aici numai până la 23 august 1944⁹. Românii înțelegeau că sovieticii pătrunseseră în țară, iar amânarea încheierii armistițiului putea avea efecte catastrofale pentru țară¹⁰. Nicolae Băciu atrage atenția că în asemenea

⁵ *Ibidem*, p. 28.

⁶ Corneliu Coposu, *Armistițiul din 1944 și implicațiile lui*, București, Editura Gândirea Românească, 1990, p. 19.

⁷ Nicolae Băciu, *Op.cit.*, p. 38.

⁸ Nicolae Ciachir, *Marile puteri și România (1856-1947)*, București, Editura Albatros, 1996, pp. 314-315.

⁹ Valeriu-Florin Dobrinescu, Ion Constantin, *Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial (1939-1947)*, Iași, Institutul European, 1995, p. 283.

¹⁰ Gheorghe Onișoru, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947)*, București, Fundația Academia Civică, 1996, p. 50.

momente de criză în relațiile externe, politicienii se gândeau numai la puterea pe care o vor obține cei ce semnează armistițiul. Astfel, la Cairo și la Stockholm, Niculescu-Buzești și G. Duca sfătuiau pe sovietici și pe anglo-americani să nu aibă încredere în Antonescu și să nu încheie armistițiul decât cu ei¹¹. În țară însă, formula încheierii armistițiului de către mareșal începuse a fi susținută de Iuliu Maniu care nu dorea ca opoziția și el personal să apară răspunzător pentru pierderea teritoriilor revendicate de Uniunea Sovietică¹². Acest curent de opinie dar și semnarea la 20 iunie 1944 a protocolului Blocului Național Democrat, alcătuit din Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal, Partidul Social Democrat, Partidul Comunist din România, a fost un pas important spre ceea ce avea să se întâmple la 23 august 1944¹³.

Declarația Blocului Național Democrat arăta dorința răsturnării regimului antonescian, încheierea armistițiului cu Națiunile Unite pe baza ofertelor lor, ieșirea României din Axă, izgonirea trupelor germane din țară, alianța cu Națiunile Unite și instaurarea unui regim constituțional și democratic¹⁴. Astfel se contura organizațional complotul hotărându-se chiar data loviturii de stat pentru sâmbătă, 26 august 1944, dată care se va numi în limbajul conspiraționiștilor *ziua Z*¹⁵. Se făcuseră pregătiri secrete pentru organizarea acțiunii, iar în paralel se exercitau presiuni asupra mareșalului pentru a-l determina să-și asume răspunderea semnării armistițiului. Devansarea datei cu trei zile a fost datorată hotărârii lui Ion Antonescu de a pleca pe 24 august pe frontul Moldovei și intenției lui de a obține acordul lui Hitler pentru ieșirea României din război. Aceasta ar fi echivalat pentru complotiști cu eșuarea loviturii, mai ales că exemplul situației din Ungaria era îngrijorător. Aici, urmare a evenimentelor din 19 martie 1944 când s-a sesizat intenția de schimbare de front, intervenția brutală a Germaniei a oprit insurecția. Deci era posibil ca încercarea de a ieși din război, cu sau fără acordul lui Hitler, să declanșeze ocuparea militară a României fie din partea aliaților fie a Germaniei¹⁶ și de aceea singura cale era, în concepția Blocului Național Democrat, răsturnarea lui Antonescu. Acesta a fost înștiințat de serviciul de siguranță despre pregătirile opoziției, dar nu a luat în seamă informațiile, însă despre preparativele tehnico-militare desfășurate în secret la Palat, cu participarea regelui Mihai și a colaboratorilor săi n-a aflat nimic¹⁷.

În acest context în dimineața zilei de 23 august 1944 s-a primit de la Stockholm o telegramă destinată mareșalului, pe care Grigore Niculescu Buzești, șeful cifrului din Ministerul Afacerilor Externe, a înmânat-o însă regelui care nu a mai arătat-o nimănui. Ba chiar Ion Țuța afirmă că telegrama fusese trimisă în seara zilei de 22 august, sustrasă de Grigore Niculescu Buzești și predată lui Maniu¹⁸. Se crede că acea telegrama anunța lui Ion

¹¹ Nicolae Baci, *Op. cit.*, p. 52.

¹² Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Univers Enciclopedic, 1999, p. 408.

¹³ Gheorghe Onișoru, *Op.cit.*, p. 50.

¹⁴ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, Editura Paideia, 1999, p. 430.

¹⁵ Gheorghe Onișoru, *Op.cit.*, p. 50.

¹⁶ Corneliu Coposu, *Op.cit.*, p. 24.

¹⁷ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Op.cit.*, p. 444.

¹⁸ Ion Țuța, *România la cumpăna istoriei. August 1944*, București, Editura Științifică, 1991, p. 194.

Antonescu acceptarea de către sovietici a unui armistițiu în condiții mai bune decât cele de la Cairo¹⁹.

Contrazicând pe cei care afirmă că Ion Antonescu n-a dorit încheierea armistițiului mărturiile secretarului particular al regelui, Mircea Ionnițiu dar și a generalului Aurel Aldea sunt elocvente în acest sens. Ionnițiu spunea că „în dimineața zilei de 23 august am fost trezit din somn de telefonul lui Mihai Antonescu, care cerea ca regele să-l primească și pe el și pe mareșal în audiență în acea zi²⁰, iar generalul Aldea membru al complotului, afirma că „...Mareșalul Antonescu a comunicat în cursul audienței decizia sa de a încheia armistițiul (...). Audiența a fost întreruptă de rege, care a venit să ne comunice și nouă, care rămăseserăm într-o cameră alăturată, decizia de armistițiu a mareșalului. După ce ne-am sfătuit am ajuns la concluzia că, fără să mai așteptăm ziua de 26 august (...) trebuie să-l arestăm imediat pe mareșal și pe Mihai Antonescu”²¹.

La 23 august 1944, înaintea audienței, la Snagov avusese loc ultima ședință a guvernului Antonescu, în care mareșalul dăduse directive pentru mobilizare generală și extinderea măsurilor militare excepționale pe tot teritoriul țării²². De asemenea îi spusese lui Gheorghe Brătianu că semnează armistițiul dacă liderii partidelor politice vor arăta în scris că sunt de acord, chiar și cu pierderea Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța. Maniu a refuzat să-și dea semnătura²³. Așa cum am arătat anterior, după ședința de guvern, Ion Antonescu a cerut audiența la Palat pentru orele 16.00, iar Mihai Antonescu, separat, pentru 15.30. Totodată mareșalul a dat dispoziție ca în aceeași zi să plece la Stockholm un curier pentru a trata cu Uniunea Sovietică un acord de încetare a focului, ulterior, după debarcarea unor trupe aeropurtate în România, urmând să se semneze și armistițiul²⁴.

Curierul trimis la Stockholm era Neagu Djuvara și în drumul său a poposit peste noapte la Berlin neaflând nimic despre ceea ce s-a întâmplat în România în după-amiaza zilei de 23 august. Astfel el și-a continuat misiunea, a luat avionul spre Stockholm a doua zi dimineața, iar la sosire Frederic Nanu relata cum a năvălit în cameră spunând: „Domnul Antonescu este de acord cu dumneavoastră. Motivele care l-au reținut până acum sunt mai multe, dar o să vi le spun mai târziu (...) de aceea, vă aduc acum instrucțiuni să o vedeți pe doamna Kolontay neîntârziat (...). Mareșalul Antonescu este pregătit să se dea la o parte, îndată ce va fi necesar și v-a dat mână liberă să semnați armistițiul”. „Mă tem că ați sosit cu douăzecișipatru de ore mai târziu” ar fi spus Nanu²⁵.

Dar iată ce s-a întâmplat înainte de lovitura de stat, în nopțile de 20 și 21 august: Blocul Național Democrat constituit la 20 iunie 1944 avusese o întrunire la Palat sub patronaj regal în vederea pregătirii insurecției din 26 august 1944. Participaseră Iuliu Maniu, Gheorghe Brătianu, Lucrețiu Pătrășcanu, Constantin Titel Petrescu, generalii Constantin Sănătescu și C. Vasiliu Rășcanu, colonelul Emilian Ionescu, Grigore Niculescu și Ioan Mocsony-Stârcea. Primii trei, lideri de partide, în prima fază fuseseră de partea conspiratorilor și implicat a

¹⁹ Marin Nedelea, *Istoria României în date. 1940-1995*, București, Editura Niculescu SRL, 1997, p. 30.

²⁰ Nicole Banciu, *Op.cit.*, p. 101.

²¹ *Ibidem*, p.102.

²² Marin Nedelea, *Op.cit.*, p. 31.

²³ Florin Constantiniu, *Op.cit.*, p. 408.

²⁴ Marin Nedelea, *Op.cit.*, p. 31.

²⁵ Ivor Porter, *Operațiunea „Autonomus”*. În *România pe vreme de război*, București, Editura Humanitas, 1991, p. 280.

comuniștilor, urmărind arestarea lui Antonescu, numai că brusc doreau încheierea armistițiului de către mareșal. Ei făceau încercări disperate de evitare a insurecției, încalcând înțelegerea pe care o făcuseră cu Partidul Comunist. Gheorghe Brătianu avea sarcina să-i comunice lui Ion Antonescu faptul că dacă va semna armistițiul, Maniu și Partidul Național Țărănesc îi va pune la dispoziție toată puterea. Cu acest gând sosise Brătianu la Snagov²⁶. Dar am văzut mai sus cererea de garanție a mareșalului și refuzul partidelor de a i-o acorda.

După ce Ion Antonescu a cerut audiență la Palat, regele împreună cu generalul Sănătescu, generalul Aldea, Grigore Niculescu Buzești, Mocsony-Stârcea și Mircea Ioanițiu au discutat situația. Neștiind motivul audienței, au hotărât că dacă mareșalul va anunța intenția încheierii armistițiului, regele să fie de acord, dar dacă va dori să continue războiul să fie arestat²⁷.

Garda palatului a fost întărită și pusă sub alarmă și de la ora 12.00 toate intrările în Palat în afara celei prin care trebuiau să vină antoneștii, au fost baricadate²⁸. Ion Antonescu plecase la Palat însoțit doar de doi ofițeri, refuzând întărirea escortei în ciuda rugămintelor colonelului Davidescu²⁹. În dimineața zilei de 23 august complotiștii care doreau arestarea mareșalului aflaseră neliniștiți intențiile acestuia de a părăsi Capitala și astfel ziua insurecției trebuia devansată. Sănătescu a discutat cu Maniu, Mocsony-Stârcea, cu Lucrețiu Pătrășcanu și Constantin Titel Petrescu și le propusese acestora arestarea lui Antonescu în timpul audienței. Succesorul mareșalului nu era încă știut, deoarece la întâlnirea lui Maniu cu Sănătescu primul anunțase că nu acceptă să prezideze noul guvern³⁰. În ciuda acestui impediment planul a fost continuat.

La 23 august 1944 la ora 15.30, Mihai Antonescu, aflat în audiență la rege i-a cerut acestuia plenipotența pentru a merge la Ankara și a trata condițiile armistițiului. Regele a refuzat³¹. A urmat discuția cu Ion Antonescu care sosit la Palat la ora 16.05, întâmpinat de colonelul Emilian Ionescu. Audiența a avut loc în salonul galben, în Casa Nouă la parter și la convorbiri au participat regele, mareșalul, Mihai Antonescu și generalul Constantin Sănătescu. Regele i-a comunicat lui Ion Antonescu că a aflat că sovieticii spărseseră frontul și că vrea să afle la ce măsuri se gândească. Acesta a replicat că înaintarea sovietică fusese prevăzută și că urma să fie oprită. „Situația este foarte critică. N-avem timp de pierdut și cred că trebuie să cereți armistițiul numai cu anumite condiții, a răspuns Antonescu. Să mi se garanteze că nu voi pierde Basarabia și Transilvania (...). Dacă nu mi se dau garanții voi continua lupta (...)”. „ - Ceea ce înseamnă că întreaga țară va fi ruinată. Propunerile dumneavoastră nu au sens și nu le pot accepta. Trebuie să cereți armistițiul”, a conchis regele³². Se constată astfel că Antonescu era în principiu de acord cu semnarea armistițiului, dar numai după ce ar fi ajuns la o înțelegere în privința integrității teritoriale a țării, garanții destul de greu de obținut dată fiind realitatea frontului. Se observă de asemenea că soarta lui

²⁶ Josif Constantin Drăgan (coord.), *Antonescu - mareșalul României și războaiele de reîntregire*, București, Editura Europa Nova, 1996, p. 381.

²⁷ Gheorghe Buzatu, Gheorghe I. Florescu, ș.a., *Din istoria unei zile (contribuții la cronologia insurecției române din august 1944)*, Iași, Editura Academiei, 1979, p. 30.

²⁸ Ioan Scurtu, *Monarhia în România 1866-1947*, București, Editura Danubius, 1991, pp. 144-145.

²⁹ Josif Constantin Drăgan (coord.), *Op.cit.*, p. 387.

³⁰ Ioan Scurtu, *Monarhia în România...*, p. 145.

³¹ Marin Nedelea, *Op.cit.*, p. 31.

³² Ioan Scurtu, *Monarhia în România...*, pp. 145-146.

Antonescu era pecetluită, în condițiile în care generalul Aldea îl avertiza pe rege că dacă mareșalul pleca de la Palat el va comunica lui Clodius și Killinger intenția de semnare a armistițiului, iar Hitler ar fi instalat în România un guvern legionar care ar fi continuat lupta alături de Germania. Antonescu trebuia deci arestat³³. Aceasta a fost discuția purtată de rege cu colaboratorii săi în camera alăturată *Salonului Galben*, atunci când a ieșit pretextând că vrea să bea un pahar de apă. Când s-a reîntors Regele Mihai I ar fi spus: „Am ascultat expunerea dumneavoastră asupra situației. Nu sunt de acord cu propunerile; consider situația extrem de gravă, deoarece pune în pericol existența țării și a neamului românesc. Din această cauză vă demit din funcția de conducător al statului”³⁴.

Prin intermediul șefului Cifrului de la Externe complotiștii cunoșteau întreaga corespondență a mareșalului cu reprezentanții săi de la Stockholm și de la Cairo și știau de intenția sa de a încheia armistițiul. Dar tocmai de acest lucru se temeau: semnarea armistițiului de către Antonescu ar fi însemnat recunoașterea lui de către Stalin și Wilson. Din acest motiv Mocsony-Stârcea, generalul Aldea și Ioanițiu au căutat să-l convingă pe rege să-l aresteze pe Ion Antonescu: „Maiestate nu-l lăsați să facă armistițiul. Dacă nu scăpați acum de el nu veți mai putea scăpa niciodată și-l veți lăsa pe el să se încarce de toate onorurile, făcând dintr-un om sfârșit un om mai puternic și mai primejdios. Majestatea Voastră ce veți face în acest timp? Veți sta mai departe în umbra Palatului, în timp ce el va sta alături de aliați, după cum a stat alături de Hitler și Mussolini. Nu-l lăsați să scape, Majestate!”³⁵.

În aceste condiții la ora 17.05 Ion Antonescu și Mihai Antonescu erau deja arestați. Și alți apropiați ai săi au fost arestați și cu toții au fost predați unei echipe a Partidului Comunist condusă de Emil Botnăraș, duși într-o casă conspirativă din Vatra Luminoasă și apoi predați autorităților sovietice. Prizonierii au fost transportați la Moscova și ținuți într-o vilă din împrejurimile orașului până la încheierea războiului, când au fost închiși la închisoarea Lublianka a KGB-ului și aduși în țară abia în 1946³⁶.

După arestarea guvernului, unități militare au început ocuparea instituțiilor și a punctelor strategice³⁷, iar din punct de vedere politic în scurt timp s-a constituit un cabinet alcătuit din militari sub conducerea generalului Constantin Sănătescu și în care liderii celor patru partide din Blocul Național Democratic, Iuliu Maniu, Dinu Brătianu și Constantin Titel Petrescu intrau ca miniștri de stat fără portofoliu, iar Lucrețiu Pătrășcanu deținea provizoriu Ministerul Justiției³⁸.

În seara zilei de 23 august radioul difuza încontinuu un comunicat redactat de Grigore Niculescu Buzești și atribuit regelui³⁹, anunțând că România ieșise din coaliția Axei și se alătura Națiunilor Unite. *Proclamația către țară* a șefului statului român constituia în fapt o declarație de război adresată Germaniei și Ungariei⁴⁰, în care se preciza că România acceptase armistițiul oferit de Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite⁴¹. Regele anunța și

³³ Florin Constantiniu, *Op.cit.*, p. 408.

³⁴ Ioan Scurtu, *Monarhia în România...*, p. 146.

³⁵ Josif Constantin Drăgan (coord.), *Op.cit.*, p. 412.

³⁶ Marin Nedelea, *Op.cit.*, p. 31.

³⁷ Ștefan Pascu (coord.), *Istoria României*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1974, p. 445.

³⁸ Florin Constantiniu, *Op.cit.*, p. 409.

³⁹ Corneliu Coposu, *Op.cit.*, p. 25.

⁴⁰ Ion Țuța, *Op.cit.*, p. 195.

⁴¹ Nicolae Ciachir, *Op.cit.*, p. 314.

formarea unui guvern de uniune națională: „Din acest moment încetează lupta și orice act împotriva Armatei Sovietice precum și starea de război cu Marea Britanie și Statele Unite. Primiți soldații acestor armate cu încredere (...). Dictatura a luat sfârșit și cu ea încetează toate asupririle (...). Alături de armatele aliate și cu ajutorul lor, mobilizând toate forțele națiunii vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena pentru a elibera pământul Transilvaniei noastre de sub ocupația străină (...). Cu deplină încredere în viitorul Neamului Românesc să pășim pe drumul înfăptuirii României de mâine, a unei Românie libere, puternice și fericite”⁴².

Bucureștenii au năvălit în Piața Palatului, extaziați și fericiți că era din nou pace. Se striga numele suveranului, se zvonea că aliații debarcaseră la Constanța și se îndreptau spre capitală⁴³. La orele 23.00 în aceeași seară generalii germani Hansen și Gerstenberg au fost informați la Palat de Sănătescu asupra situației arătându-le că părăsirea României fără luptă era cea mai bună soluție, caz în care Armata Română nu va ataca. Inițial generalii au fost de acord, dar în urma convorbirilor cu Hitler, la ora 24 generalul Gerstenberg a ordonat atacul asupra Bucureștiului⁴⁴. Din motive geopolitice și geostrategice lesne de înțeles, dar și din punct de vedere economic, Hitler dorea păstrarea României în alianța cu statele Axei. Soluția în contextul actual era arestarea regelui și constituirea unui guvern condus de un general filogerman, motiv pentru care în cursul nopții au fost contactați generalii Mihai Korne și Ilie Șteflea, care însă au refuzat colaborarea invocând ordinele regelui⁴⁵.

Directivele lui Hitler pentru comandamentul german de la București erau clare: în România să se suprimă puciul, să fie capturat regele și camarila de la Palat. Trupele germane au început pregătirile pentru îndeplinirea ordinului și Regele Mihai, șeful statului trebuia reținut în cel mai scurt timp. Intuind pericolul și ascultând propunerea lui Sănătescu, suveranul plecase din București mergând la Dobrița în Gorj⁴⁶, lăsând libertate de acțiune cabinetului proaspăt constituit. La 24 august, ora 16.30 guvernul a dat o proclamație către țară prin care ordona ca trupele române să înceapă lupta împotriva fostului aliat⁴⁷ pentru că în pofida înțelegerii cu cei doi generali și promisiunii că armata germană va fi lăsată să se retragă din România, partea germană a bombardat Bucureștiul și mai ales zona palatului regal.

În zilele de 25 și 26 august Armata Română a eliberat Capitala singură, fără sprijinul Alianților, iar până la 28 august au fost nimicite și alungate toate unitățile germane din jurul orașului. Treptat teritoriul țării a fost eliberat, germanii lăsând în România peste 56000 prizonieri, peste 5000 de morți, iar 222 de avioane și 498 de nave au fost distruse.

Armata Română a aruncat în luptă peste 37 de divizii cu 465659 militari⁴⁸ și în ciuda succesului împotriva fostului aliat, pe linia Siretului situația era gravă: cei 50000 de militari români care încetaseră lupta împotriva sovieticilor fuseseră făcuți prizonieri și duși în Siberia, reprezentanții Armatei Roșii declarând că nu primiseră ordin de încetare a ostilităților. Abia la

⁴² Marin Radu Mocanu (coord.), *România- marele sacrificat al celui de-al doilea război mondial. Documente*, vol. I, București, Arhivele Statului din România, 1994, pp. 249-250.

⁴³ Nicolae Ciachir, *Op.cit.*, p. 315.

⁴⁴ Marin Nedelea, *Op.cit.*, p. 32.

⁴⁵ Florin Constantiniu, *Op.cit.*, p. 409.

⁴⁶ Ioan Scurtu, *Monarhia în România...*, pp. 150-151.

⁴⁷ Marin Radu Mocanu (coord.), *Op.cit.*, p. 251.

⁴⁸ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Op.cit.*, p. 452.

29 august 1944 delegația română pleca la Moscova pentru încheierea armistițiului, semnat în noaptea de 12 spre 13 septembrie 1944, când România era deja ocupată de trupele sovietice⁴⁹.

BIBLIOGRAFIE:

- Baciu, Nicolae, *Agonia României. 1944-1948*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990.
- Buzatu, Gheorghe, Florescu, Gheorghe I., ș.a., *Din istoria unei zile (contribuții la cronologia insurecției române din august 1944)*, Iași, Editura Academiei, 1979.
- Buzatu, Gheorghe, *Românii în arhivele Americii*, Iași, Editura Moldova, 1992.
- Ciachir, Nicolae, *Marile puteri și România (1856-1947)*, București, Editura Albatros, 1996.
- Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Univers Enciclopedic, 1999.
- Coposu, Corneliu, *Armistițiul din 1944 și implicațiile lui*, București, Editura Gândirea Românească, 1990.
- Dobrinescu, Valeriu-Florin, Ion Constantin, *Basarabia în anii celui de-al doilea război mondial (1939-1947)*, Iași, Institutul European, 1995.
- Drăgan, Josif Constantin (coord.), *Antonescu - mareșalul României și războaiele de reîntregire*, București, Editura Europa Nova, 1996.
- Giurescu, Dinu C., *România în al doilea război mondial 1939-1945*, București, Editura All Educațional, 1999.
- Mocanu, Marin Radu (coord.), *România- marele sacrificat al celui de-al doilea război mondial. Documente*, vol. I, București, Arhivele Statului din România, 1994.
- Nedelea, Marin, *Istoria României în date. 1940-1995*, București, Editura Niculescu SRL, 1997.
- Onișoru, Gheorghe, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947)*, București, Fundația Academia Civică, 1996.
- Pascu, Ștefan (coord.), *Istoria României*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1974.
- Porter, Ivor, *Operațiunea „Autonomus”. În România pe vreme de război*, București, Editura Humanitas, 1991.
- Scurtu, Ioan (coord.), *România. Viața politică în documente – 1945*, București, Arhivele Statului din România, 1996.
- Scurtu, Ioan, Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, Editura Paideia, 1999.
- Scurtu, Ioan, *Monarhia în România 1866-1947*, București, Editura Danubius, 1991.
- Șuța, Ion, *România la cumpăna istoriei. August 1944*, București, Editura Științifică, 1991.

⁴⁹ Dinu C. Giurescu, *România în al doilea război mondial 1939-1945*, București, Editura All Educațional, 1999, p. 236.